



Informacja prasowa  
23 czerwca 2009 roku

Mazury cud natury!

## Konferencja: Mazurski Park Narodowy szansą dla Mazur

**Jacek Protas, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur „Sadyba” zapraszają na konferencję naukową pt. „Mazurski Park Narodowy – Szansa dla Mazur”.**

Spotkanie organizowane w ramach akcji „Mazury Cud Natury” – promującej Wielkie Jeziora Mazurskie w światowym konkursie na „Nowe 7 Cudów Natury” – odbędzie się 29 czerwca 2009 roku o godz. 11.00 w Sali Sesyjnej Urzędu Marszałkowskiego (ul. Emilii Plater 1) w Olsztynie.

*- Celem konferencji jest popularyzacja idei tworzenia parków narodowych jako najwyższej formy ochrony przyrody i krajobrazu, wynikających z tego zalet i problemów dla społeczności lokalnych, w związku z planami utworzenia Mazurskiego Parku Narodowego – mówi **Jacek Protas, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego.***

*- Temat utworzenia Mazurskiego Parku Narodowego powrócił na początku marca 2009 roku podczas spotkania Oficjalnego Komitetu Wspierającego Wielkie Jeziora Mazurskie w światowym plebiscycie szwajcarskiej Fundacji „New7Wonders”. Byliśmy zgodni, że akcja promująca nasz region, nie może się skupić jedynie na zdobywaniu głosów w konkursie, ale także na refleksji dotyczącej ochrony tego obszaru, który od lat uznajemy za cud natury. Chcę powtórzyć, że trzeba wypracować model, który połączy dwa aspekty: rozwój gospodarczy i turystyczny z aspektem ochrony przyrody, a to niełatwe zadanie – zaznacza **Marszałek Jacek Protas.***

Konferencja będzie się składała z dwóch części.

*- W pierwszej, „teoretycznej” części zostaną przedstawione korzyści płynące z istnienia parku narodowego jako prestiżowej „marki jakości” natury i krajobrazu, strona prawna powołania parków narodowych oraz możliwości ich finansowania m.in. z funduszy europejskich pozyskiwanych przez gminy położone na ich obszarze – tłumaczy **Krzysztof Worobiec, prezes Stowarzyszenia „Sadyba” – współorganizator konferencji.***

W drugiej, „praktycznej” części ukazane zostaną doświadczenia z istniejących parków narodowych – Biebrzańskiego oraz Ujście Warty. - *Przedstawiciele obu parków przedstawią problemy związane z ich tworzeniem oraz istnieniem, a przedstawiciele samorządów lokalnych z tych samych terenów przedstawią plusy i minusy współpracy z parkami – dodaje **Krzysztof Worobiec.***

Na koniec przedstawione zostaną zarysy planowanego Mazurskiego Parku Narodowego oraz stanowiska środowisk lokalnych z Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Udział w konferencji zapowiedzieli już samorządowcy i przedstawiciele nadleśnictw, instytucji związanych z ochroną krajobrazu i przyrody oraz organizacji pozarządowych.

Podczas konferencji będzie można nabyć publikacje związane z Mazurami oraz ochroną przyrody. Zachęcamy m.in. do zapoznania się i nabycia publikacji Wydawnictwa „Borussia”:  
- „**Mazurskie cmentarze. Symbole w krajobrazie**” Tekli Żurkowskiej – wydanej przy wsparciu finansowym Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie;  
- „**Aleje przydrożne. Historia, znaczenie, zagrożenie, ochrona**” pod red. Krzysztofa Worobca i Iwony Liżewskiej.

**Program konferencji**  
**(lista prelegentów i tematów może ulec zmianie)**

**11.00**

**Otwarcie**

Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego,  
Przedstawiciel Ministra Środowiska.

**11.15**

**Parki narodowe jako znak jakości i prestiżu, ich wartość promocyjna i ekonomiczna.**

Prof. Tomasz Żylicz, Kierownik Warszawskiego Ośrodka Ekonomii Ekologicznej,  
Kierownik Katedry Mikroekonomii, Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych,  
Uniwersytet Warszawski, Warszawa.

**11.45**

**Aspekty prawne powołania parku narodowego w prawie międzynarodowym i krajowym**

Dr Leszek Karski, Katedra Prawa i Zarządzania Środowiskiem,  
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.

**12.10**

**Możliwości finansowania parków narodowych i pozyskiwania dotacji przez samorządy lokalne z obszarów parków narodowych.**

Radomir Dyjak, Kierownik Zespołu ds. priorytetu V PO IiŚ,  
Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Warszawa.

**12.40 - 13.00** przerwa

**13.00**

**Powołanie Parku Narodowego Ujście Warty - wynik oddolnej inicjatywy społecznej.**

Konrad Wypychowski, Dyrektor Parku Narodowego Ujście Warty

**13.20**

**Z doświadczeń samorządowców oraz mieszkańców z obszaru PN Ujście Warty.**

Paweł Pisarek, sekretarz gminy Winnica.

**13.40**

**Biebrzański Park Narodowy. Powołanie, doświadczenia, współpraca z samorządami.**

Mgr inż. Wojciech Dudziuk, Dyrektor Biebrzańskiego Parku Narodowego.

**14.00**

**Ocena współpracy samorządów lokalnych z Biebrzańskim Parkiem Narodowym.**

Andrzej Litwinko, Przewodniczący Zarządu Związku Komunalnego Biebrza.

## 14.20

### **Idea, historia, zarys i plan Mazurskiego Parku Narodowego.**

Dr Jerzy Kruszelnicki, członek Komitetu Ochrony Przyrody PAN.

## 14.40

**Wystąpienia przedstawicieli środowisk lokalnych** (max. 5 minut, po zapisaniu się do głosu przed rozpoczęciem konferencji i w trakcie przerwy).

### **Pytania i dyskusja.**

## 15.40

### **Zakończenie**

\*\*\*

### **Dokumenty**

Województwo warmińsko-mazurskie jest bogato zróżnicowanym regionem zarówno pod względem przyrodniczym, jak i kulturowym. Obszary o największej różnorodności przyrodniczo-krajobrazowej objęte w województwie warmińsko-mazurskim różnymi formami ochrony na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.), stanowiły w 2007 r. 46,3% powierzchni województwa (3 miejsce w kraju). W województwie występują wszystkie, poza parkiem narodowym, formy ochrony przyrody. Ustanowienie parku narodowego jest kwestią poruszaną w dokumentach strategicznych województwa. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/505/02 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 lutego 2002 r., jako realizację założeń polityki przestrzennej w aspekcie zrównoważonego rozwoju wymienia ustanowienie Mazurskiego Parku Narodowego i opracowanie planu ochrony. W Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, przyjętym uchwałą Sejmiku Nr XIII/248/07 z dnia 27 listopada 2007 r., w celu 4.1.1 Ochrona przyrody i krajobrazu jako jeden z kierunków działań na lata 2007-2010 zapisano: Rozważenie utworzenia parku narodowego. Pomimo wieloletnich starań i dostrzeganego przez wszystkich bogactwa i różnorodności środowiska przyrodniczego nie udało się dotąd dokonać przekształcenia części terenów Mazurskiego Parku Krajobrazowego w park narodowy.

### **Mazurski Park Krajobrazowy**

Mazurski Park Krajobrazowy został utworzony w celu zachowania wartości przyrodniczych, kulturowych i historycznych tego obszaru dla potrzeb nauki, dydaktyki i turystyki. W granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego znajduje się największe w Polsce jezioro Śniardwy oraz północna część Puszczy Piskiej z rzeką Krutynią. Park zajmuje obszar 53655 ha (z czego 48,7% stanowią lasy, 15,1% użytki rolne i 33,5% wody) i rozciąga się na terenie gmin: Pisz, Ruciane-Nida, Orzysz, Mrągowo, Piecki, Mikołajki, Świętajno.

Mazurski Park Krajobrazowy, położony na pograniczu dwóch odmiennych form geomorfologicznych - moreny i sandrów, chroni wielkie bogactwo świata roślin i zwierząt, lasów, torfowisk, jezior i wód płynących. Na terenie Parku istnieje 11 rezerwatów przyrody: rezerwat krajobrazowo-leśny Krutynia, rezerwat torfowiskowo-leśny Zakręt, rezerwat leśno-torfowiskowy Królewska Sosna, rezerwat leśny Strzałowe, rezerваты krajobrazowo-florystyczno-faunistyczne Pierwos i Krutynia Dolna, rezerваты ornitologiczne Czaplisko - Ławny Lasek, Czapliniac, Jezioro Łuknajno, rezerwat krajobrazowo-ornitologiczny Jezioro Warnoły, rezerwat florystyczny Jezioro Lisiny. W sąsiedztwie Parku znajdują się rezerваты

przyrody Jezioro Nidzkie (rezerwat krajobrazowy), Jezioro Pogubie Wielkie (rezerwat ornitologiczny), Gązwa (rezerwat torfowiskowy) i Jeziorko koło Drozdowa (rezerwat torfowiskowy). Ponadto na terenie Parku znajdują się obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: Jezioro Łuknajno (PLB280003) i Puszcza Piska (PLB280008), wyznaczone Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. Nr 229, poz. 2313 z późn. zm.). Wśród rzadkich roślin występujących na terenie parku można wymienić: bagnicę torfową *Scheuchzeria palustris*, buławnik czerwony *Cephalanthera rubra*, cis *Taxus baccata*, czereśnię ptasią *Cerasus avium*, dziewięcisz beżłodygowy *Carlina acaulis*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, kocanki piaszkowe *Helichrysum arenarium*, lilię złotogłów *Lilium martagon*, obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, rosiczkę okrągłolistną *Drosera rotundifolia*, storczyk krwisty *Dactylorhiza incarnata* czy zimozioł północny *Linnaea borealis*. Rzadkie zwierzęta występujące na terenie parku to m.in.: bielik *Haliaeetus albicilla*, bocian czarny *Ciconia nigra*, borsuk *Meles meles*, cietrzew *Tetrao tetrix*, grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*, jastrząb *Accipiter gentilis*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, łos Alces alces, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, puchacz *Bubo bubo*, ryś *Lynx lynx*, sokół kobuz *Falco subbuteo*, wąż gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, wilk *Canis lupus*, wydra *Lutra lutra*, zimorodek *Alcedo atthis*. Przyroda Parku znajduje się pod presją różnorodnych czynników degradujących jej wartość, takich jak m.in.: rozwój zabudowy i sieci dróg (zwłaszcza w pobliżu rzeki Krutyni i jezior), zmiany stosunków wodnych i zanieczyszczenie wód, nielegalne budownictwo, nieuporządkowany ruch turystyczny, wyrąb lasów o strukturze naturalnej i zastępowanie ich monokulturami, chemizacja środowiska i jego zaśmiecenie.

## Historia

Już w połowie lat 60-tych prof. Władysław Szafer, zaangażowany działacz w międzynarodowym ruchu ochrony przyrody, zaproponował utworzenie Mazurskiego Parku Narodowego ze względu na nieprzeciętne walory przyrodnicze i krajobrazowe Mazur oraz silną antropopresję, której są poddawane. W ideę tę zaangażował się Jan Panfil, ówczesny Wojewódzki Konserwator Przyrody.

W skład parku narodowego miały wejść: północno-zachodnia część Puszczy Piskiej z rzeką Krutynią oraz Jezioro Nidzkie. Pomysł ten napotkał sprzeciw ze strony podmiotów związanych z leśnictwem, myślistwem i turystyką. Równolegle wrócono do opracowanej przez doc. Tadeusza Szczęsnego koncepcji parków krajobrazowych na Mazurach (takich jak: Krutynia i Jezioro Nidzkie o funkcjach przyrodniczych oraz Śniardwy o charakterze wypoczynkowym). W 1970 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej podjęło uchwałę o utworzeniu Mazurskiego Parku Krajobrazowego (jako formy przejściowej do czasu utworzenia parku narodowego). Jezioro Nidzkie, którego nie włączono do Mazurskiego Parku Krajobrazowego, w wyniku wspólnych działań Jana Panfila i działacza turystyki Kazimierza SAYSSE-Tobiczyka, zostało uznane w 1972 r. za rezerwat przyrody. Po reformie podziału administracyjnego kraju w 1975 r. i utworzeniu województwa suwalskiego, prawnicy podnieśli problem błędnej procedury prawnej przy powołaniu parku krajobrazowego w 1970 r. W związku z tym utworzono Mazurski Park Krajobrazowy mocą uchwał Wojewódzkich Rad Narodowych w Suwałkach z dnia 5 grudnia 1977 r. i w Olsztynie z dnia 8 grudnia 1977 r.

W czerwcu 1985 roku odbyło się w Olsztynie plenarne posiedzenie Komitetu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w sprawie przyspieszenia prac nad utworzeniem Mazurskiego Parku Narodowego. Jednym z głównych wyników obrad miało być utworzenie grupy roboczej, która pilotowałaby prace związane z tworzeniem parku narodowego. Z powodu braku poparcia ze strony potencjalnych członków grupy z ośrodka olsztyńskiego sprawa parku narodowego została odłożona. W latach 1990-93 sporządzono dokumentację do wniosku o

utworzenie MPN w dwóch wersjach: jednej obejmującej obszar 31496 ha oraz drugiej obejmującej 47121 ha z jeziorem Śniardwy. We wrześniu 1991 r. Państwowa Rada Ochrony Przyrody opowiedziała się za pierwszą wersją, która obowiązuje jako oficjalny projekt do chwili obecnej.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Art. 10 powyższej ustawy mówi, że utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy, otulinę i nieruchomości Skarbu Państwa nieprzechodzące w trwałą zarząd parku narodowego. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, kieruje się rzeczywistym stanem wartości przyrodniczych obszaru. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru. Utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany, oraz po zaopiniowaniu, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia tych zmian, przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag.

### **Problemy**

Plany utworzenia parku narodowego spotykają się z protestami samorządów gminnych, które obawiają się braku możliwości rozwoju gospodarczego na swoim terenie w przypadku powołania takiej formy ochrony przyrody. Obawy te wynikają głównie z art. 15 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym w parkach narodowych zabrania się:

- 1) budowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego;
- 2) rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego;
- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;
- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;

- 14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony dopuszcza wypas;
- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego;
- 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;
- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;
- 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego;
- 24) prowadzenia badań naukowych bez zgody dyrektora parku;
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych bez zgody dyrektora parku narodowego.

Zgodnie z ust. 3 powyższego artykułu minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione:

- 1) potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
- 2) potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

### **Wnioski**

Obawy samorządów gminnych co do braku możliwości rozwoju i zagospodarowania terenów przyszłego parku narodowego nie do końca są uzasadnione, zważywszy na fakt, że w Mazurskim Parku Krajobrazowym obowiązują obecnie zakazy mające na celu ochronę przyrody a wynikające zarówno z istnienia samego Parku, jak i rezerwatów oraz obszarów Natura 2000 czy ochrony gatunkowej. Powołanie Mazurskiego Parku Narodowego nie zmienia więc diametralnie sytuacji gmin. Niezmiernie ważne natomiast jest współdziałanie parku narodowego z lokalnymi samorządami, które powinno być ukierunkowane na wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego gmin oraz rozwiązywanie zagadnień ochrony środowiska, zagospodarowania turystycznego, ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego a także włączanie lokalnej społeczności w procesy ochrony przyrody Parku. Od kilkunastu lat obserwowana jest zmiana stylu i preferowanych wartości życia, które dotyczą również wypoczynku i modelu uprawianej turystyki - ekoturystyka, turystyka zielona, turystyka

przyjazna środowisku staje się coraz popularniejsza zarówno w kraju, jak i na świecie. W tym kontekście jednym z ważniejszych zadań parków narodowych, oprócz ochrony przyrody i działalności naukowej, jest edukacja ekologiczna, która ma pomóc uzmysłowić społeczeństwu, że tylko świadome korzystanie z przyrody daje gwarancję zachowania wszystkich jej składników dla następnych pokoleń oraz że człowiek stanowi element środowiska przyrodniczego. Dobrym posunięciem jest szerzenie edukacji ekologicznej przy jednoczesnym udostępnianiu obszarów parku. Zagospodarowanie terenu parku narodowego powinno obejmować takie działania, które w istotny sposób ograniczają penetrację terenu parku, a jednocześnie pozwalają na pokazanie odwiedzającym najbardziej atrakcyjnych i pożądaných jego fragmentów, np.: wyznaczanie miejsc koncentracji ruchu turystycznego, gdzie następnie planuje się przebieg szlaku turystycznego lub tworzy punkt widokowy. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym popularność opisywanych miejsc jest doposażenie ich w tablice informacyjno-dydaktyczne.

*Z poważaniem*  
*Gabinet Marszałka*